

دانش سنتی مرتبط با جنگل، بخش سوم روش‌های بررسی و گردآوری داده‌ها در TFRK

مهدی زند بصیری^{۱*} و مهدی پوره‌اشمی^۲

دیدگاه

یا در حین انجام عملیات و در پایان هر روز کاری، تناوب عملیات مختلف را بررسی کرده، ابهامات خود را در روزهای بعد از مردم پرسد. مشاهده مشارکتی می‌تواند در شکل‌ها و زمان‌های مختلفی انجام شود. در بررسی‌های TFRK یکی از متداول‌ترین روش‌های مشاهده مشارکتی، روش فراگیری با کار کردن (Learning by doing) است (Ghazanfari et al., 2004). در این روش، پژوهشگر مدتی با زندگی در کنار مردم محلی تلاش می‌کند فعالیت‌های جنگل را همراه آنها انجام دهد تا عملیات مختلف را بیاموزد. در این روش، هدف، انجام فعالیت‌ها و یادگیری آنها از طریق انجام دادن‌شان است. کمترین زمان ممکن برای چنین فرایندی یک سال است، زیرا فعالیت‌های مختلف جوامع محلی و تعاملات گوناگون آنها در جنگل برای چهار فصل ارائه می‌شود. در این روش، پژوهشگر قصد دارد تمام اقدام‌ها و فعالیت‌های مرتبط با جنگل را در فصول مختلف از جوامع محلی بیاموزد.

۲- مصاحبه (Interview)

مصاحبه یکی دیگر از روش‌های بررسی TFRK است. مصاحبه شکلی از پیمایش اطلاعات است که ابزار اصلی آن، جمع‌آوری اطلاعات از راه پرسش‌های شفاهی است (شکل ۲). یکی از ویژگی‌های اصلی مصاحبه، پویایی آن (Dynamics of Inter-viewing) است. منظور از پویایی مصاحبه، امکان تبادل اطلاعات به صورت شخصی و فردی است. به عبارت دیگر، برخلاف کارگاه‌ها یا طرح پرسش‌نامه، مصاحبه می‌تواند با برقراری ارتباط در زمان مناسب با یک شخص، دلایل و فلسفه‌های هر عملیات را به صورت کامل شناسایی کند. برخی مصاحبه‌ها به صورت فرد به فرد (One-to-one) و برخی به صورت گروهی (Focus-group) انجام می‌شوند (Parrotta & Trospier, 2012). مصاحبه‌های فرد به فرد امکان برقراری ارتباط بیشتر و بیان بی‌دغدغه‌تر مسائل را برای پاسخگویان فراهم می‌کنند؛ اما مصاحبه‌های گروهی برای شرایطی مناسب هستند که موضوع پژوهش نیازمند بحث بیشتری است تا اطلاعات به دست آمده پویایی لازم را داشته باشد. همچنین،

همان‌طور که در بخش‌های اول و دوم تشریح شد، دانش‌های سنتی مرتبط با جنگل (TFRK) دارای جایگاه ویژه‌ای نسبت به سیستم‌های دانش علمی جنگل‌داری هستند. یکی از موضوعات اصلی در سیستم‌های دانش، روش تحقیق و گردآوری داده‌ها است. به همین منظور در این نوشتار سعی خواهد شد مجموعه روش‌های بررسی و گردآوری داده‌ها در TFRK معرفی و نقاط قوت و ضعف آنها بررسی شود.

۱- مشاهده مشارکتی (Participant observation)

مشاهده (Observation) از روش‌های قدیمی کسب اطلاعات در مسائل اجتماعی است. مشاهده، روشی از جمع‌آوری اطلاعات است که دیدن را به عنوان ابزار اصلی مورد استفاده قرار می‌دهد. مشاهده‌ها، در یک تقسیم‌بندی کلی به دو دسته مشاهده مشارکتی و مشاهده بدون مشارکت مشاهده‌کننده (Non-Participant observation) تقسیم می‌شوند (سنجایی، ۱۳۹۰). مشاهده‌های بدون مشارکت شرکت‌کننده، مشاهده‌هایی است که در آن فقط مشاهده انجام شده و پژوهشگر از بیرون به سیستم نگاه می‌کند (شکل ۱). به عنوان نمونه، حضور در جنگل و مشاهده فعالیت‌ها می‌تواند چنین مشاهده‌ای باشد. مشاهده مشارکتی یک تعامل بدون ساختار (Unstructured interactive) برای مطالعه مردم محلی و فعالیت‌های آنها است. منظور از تعامل بدون ساختار، نبود نظام و قاعده تدوین‌شده بین پژوهشگر و جامعه محلی در این روش است. پژوهشگر تلاش می‌کند پیرو فعالیت‌های یک یا چند نفر از جامعه محلی، همراه آنها باشد و سعی دارد قسمتی از کارها را با هدف کمک به آنها انجام دهد. به عنوان مثال، گله را همراه چوپانان به زمین‌های قابل چرا هدایت می‌کند یا در برداشت محصول‌های غیرچوبی با آنها مشارکت دارد. نکته قابل توجه اینکه اگرچه این روش بدون ساختار است، اما پژوهشگر برخی کنترل‌ها را در روش تحقیق انجام می‌دهد. به عنوان نمونه، تلاش می‌کند پرسش‌هایی را که پیش از پژوهش برای منطقه و فعالیت‌های مردم تهیه کرده، در خلال پژوهش از آنها بپرسد

*۱- استادیار گروه جنگل‌داری، دانشکده منابع طبیعی، دانشگاه صنعتی خاتم‌الانبیاء بهبهان، بهبهان، ایران

پست الکترونیک: mehdi.zandebasiri@yahoo.com

۲- دانشیار پژوهش، مؤسسه تحقیقات جنگلها و مراتع کشور، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، تهران، ایران

مصاحبه‌ها به سه شکل ساختاریافته (Structured)، ساختاریافته نیمه (Semi-structured) و غیرساختاریافته (Unstructured) تقسیم‌بندی می‌شوند. جدول ۱ انواع مصاحبه را از نظر ساختار و ویژگی‌های آنها معرفی می‌کند.

جدول ۱- شکل‌های مختلف مصاحبه براساس آزادی عمل پاسخ‌دهنده و برنامه مصاحبه‌کننده

شکل مصاحبه	آزادی عمل پاسخ‌دهنده	برنامه مصاحبه‌کننده
ساختاریافته	خیلی ناچیز	طراحی کامل
بدون ساختار	کامل	طراحی محدود
نیمه‌ساختاریافته	تا حدودی	تا حدودی طراحی شده

را خودش انتخاب کند و مصاحبه‌کننده نیز تعدادی پرسش و برنامه به نسبت مشخص دارد تا هم پاسخ پرسش‌های از پیش طراحی شده را بگیرد و هم اجازه بحث و صحبت کردن به مصاحبه‌شونده در مسیرهای خودش را بدهد (سنجایی، ۱۳۹۰).

در TFRK بیشتر مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته کاربرد دارند. اگرچه ممکن است هر شکل از مصاحبه، بسته به شرایط خاصی در TFRK استفاده شود، اما بیشتر مصاحبه‌ها در بررسی این دانش، نیمه‌ساختاریافته هستند. در بررسی این دانش، از یک سو نیاز به برخی چهارچوب‌ها و پرسش‌های کلی است که زمینه ورود به بخش‌های مختلف TFRK را فراهم سازند و از سوی دیگر نیاز به برخی آزادی عمل‌ها برای مصاحبه‌شونده‌ها است تا مباحث مختلف مانند تاریخچه، سازوکارها، سازماندهی افراد و ابزار مورد استفاده در کارها به صورت مناسبی تشریح شوند (Elbakidze & Angelstam, 2007).

نمونه‌گیری افراد به منظور مصاحبه

یکی از موضوعات اصلی در بررسی‌های TFRK نمونه‌گیری افراد به منظور مشخص شدن تعداد افراد مشارکت‌کننده در پژوهش است. برخلاف برخی پژوهش‌ها که نیازمند نمونه‌گیری تصادفی (Random sampling) هستند، در بررسی‌های TFRK بیشتر نمونه‌گیری‌های غیرتصادفی (Non-random sampling) کاربرد دارند. در نمونه‌گیری‌های غیرتصادفی بر کمیت افراد محلی شرکت‌کننده در پژوهش تمرکز نمی‌شود، بلکه کیفیت اطلاعات اهمیت پیدا می‌کند. نمونه‌گیری هدفمند (Judgmental sampling) یکی از روش‌های نمونه‌گیری غیرتصادفی برای به‌کارگیری در TFRK است. در این روش، پژوهشگران برپایه قضاوت خود، موردهایی را انتخاب می‌کنند که برای بررسی TFRK مناسب‌تر باشند. به‌عنوان مثال، آنچه رهیافت شهرت (Reputation approach) در جوامع محلی است، می‌تواند یک نمونه‌گیری مقصودی یا هدفمند در TFRK باشد. در این رهیافت، مشهورترین افراد مانند بزرگان و ریش‌سفیدان برای شرکت در پژوهش استفاده می‌شوند. به‌عبارت دیگر، در این رهیافت از افراد شاخص در ارتباط با جامعه محلی استفاده می‌شود (زند بصیری، ۱۳۹۳). روش نمونه‌گیری گلوله‌برفی (Snowball sampling) یکی دیگر از روش‌های نمونه‌گیری در TFRK است که در آن پس از جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز از شرکت‌کنندگان در دسترس، از آنها خواسته می‌شود تا افراد دیگری را که از نظر فراوانی

همان‌طور که در جدول ۱ مشخص شده است، مصاحبه ساختاریافته، مصاحبه‌ای است که براساس یک شیوه‌نامه دقیق انجام می‌شود. یعنی مصاحبه‌ها براساس یک برنامه منظم طراحی شده و از مجموعه پرسش‌های دقیقی پیروی می‌کند. اگر مصاحبه‌شونده بخواهد موضوع دیگری را مطرح کند (خارج از پرسش‌های مطرح شده)، برای مصاحبه‌کننده ارزش علمی ندارد. مصاحبه‌کننده فقط به دنبال پرسش‌های مشخصی است و برای رسیدن به پاسخ آن پرسش‌ها مصاحبه را طراحی کرده است. از این رو، اگر مصاحبه‌شونده موضوع‌های دیگری را مطرح کند، مصاحبه‌کننده با پرسش‌های طراحی شده پیشین، مصاحبه را به شکل از پیش تعریف شده برمی‌گرداند.

مصاحبه بدون ساختار یا ساختاریافته درست در نقطه مقابل مصاحبه ساختاریافته است. در مصاحبه ساختاریافته، مصاحبه‌شونده آزاد است پاسخ‌ها را به هر طریقی که فکر می‌کند مناسب است، پاسخ دهد. به‌عبارت دیگر، مصاحبه ساختاریافته، شیوه‌نامه و برنامه خاصی همانند مصاحبه ساختاریافته ندارد. مصاحبه ساختاریافته هنگامی کاربرد دارد که هر نوع اطلاعاتی که مصاحبه‌شونده ارائه کند، برای مصاحبه‌کننده اهمیت داشته باشد. در این شرایط، مصاحبه‌کننده با طرح پرسش‌های کلی از مصاحبه‌شونده می‌خواهد موضوع را به هر شکل که تمایل دارد، مطرح کند. از لابه‌لای دل‌گفته‌های وی ممکن است پرسش‌ها و موضوع‌های جدیدی برای مصاحبه‌کننده مطرح و ارائه شود.

نوع آخر مصاحبه‌ها، مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته است. در این نوع مصاحبه‌ها، مصاحبه‌شونده تا حدی آزاد است که مسیر پاسخ‌دهی

اطلاعات و علاقه‌مندی مناسب پژوهش هستند، معرفی کنند. این فرایند تا زمانی که اطلاعات اضافی دیگری از طریق معرفی افراد جدید مقدور نشود، ادامه می‌یابد. به این ترتیب، در این روش نمونه‌گیری، اشباع اطلاعاتی اهمیت پیدا می‌کند.

۳- تجزیه و تحلیل قلمرو فرهنگی (Cultural Domain Analysis: CDA)

تجزیه و تحلیل قلمرو فرهنگی یا به اختصار CDA یکی از روش‌های پژوهش در حوزه انسان و مردم‌شناسی (Anthropology) است. تحلیل CDA یک روش منحصر به فرد نیست، بلکه مجموعه‌ای از روش‌ها برای بررسی موضوع‌های مرتبط با مردم در زمینه‌های مختلف است. یکی از این روش‌ها، روش سیاهه آزاد (Freelisting) است. در این روش، پژوهشگر از جامعه محلی، فهرست یا سیاهه‌های مختلفی از موضوعات مورد پژوهش را گردآوری می‌کند. به عنوان نمونه، گردآوری سیاهه گیاهان دارویی یا گردآوری کاربردهای یک گیاه دارویی مشخص. در روش سیاهه آزاد، به طور معمول مجموعه‌ای از مصاحبه‌ها برای گردآوری اطلاعات استفاده می‌شوند. در این روش لازم است از ابتدا، موضوعات پژوهش در قلمروهای مشخص

مانند گیاهان، درختان، حیوانات و پدیده‌ها تقسیم‌بندی شوند تا سیاهه‌های مختلفی در هر قلمرو تهیه شود. تهیه منحنی‌های فراوانی برای هر مؤلفه به منظور نمایش حضور آن مؤلفه در بین پاسخ‌های مردم می‌تواند پررنگ‌ترین مؤلفه‌ها را برای بررسی بیشتر، تعیین کند. یکی دیگر از روش‌های CDA که در تکمیل روش سیاهه آزاد به کار می‌رود، روش دسته‌های هماهنگ (Pile sorts) است. در این روش با استفاده از نظرهای کارشناسان تلاش می‌شود برای سیاهه‌های گردآوری شده، دسته‌بندی‌های هماهنگی تعریف شود تا هر دسته از مؤلفه‌ها دارای ویژگی‌های یکنواختی باشند. روش دسته‌های هماهنگ فقط به صورت کیفی مؤلفه‌ها را دسته‌بندی می‌کند. یک روش جایگزین برای دسته‌های هماهنگ، روش آزمون سه‌تایی‌ها (Triads) است. در این روش تمام مؤلفه‌های گردآوری شده در دسته‌های سه‌تایی بررسی و مقایسه می‌شوند. اگر n مؤلفه در سیاهه آزاد گردآوری شده باشند، تعداد سه‌تایی‌های ممکن برای این مؤلفه از رابطه $6/((2-n)(1-n(n)))$ به دست می‌آید. به عنوان نمونه،

اگر ۹ مؤلفه در سیاهه آزاد وجود داشته باشد، نیازمند انجام ۸۴ آزمون سه‌تایی هستیم که تعداد زیادی است. از این رو، روش سه‌تایی‌ها برای وضعیت‌هایی مناسب است که تعداد مؤلفه‌های موجود در سیاهه آزاد محدود باشد (به طور معمول کمتر از ۶ مؤلفه). اساس تحلیل روش سه‌تایی‌ها بر موضوع نزدیکی و مشابهت (Similarity) استوار است. به عبارت دیگر، در هر آزمون سه‌تایی، دو مؤلفه‌ای که بیشترین مشابهت را دارند، انتخاب می‌شوند. در نهایت، مؤلفه‌هایی که بیشترین مشابهت را در تمام آزمون‌های سه‌تایی دارند، به عنوان اثرگذارترین مؤلفه‌ها انتخاب می‌شوند. زمینه‌های مشابهت می‌تواند به نوبه خود دارای دسته‌بندی‌های مختلفی مانند مشابهت فرهنگی، اقتصادی یا زیستی برای محصول‌های غیرجویی باشد. در این صورت، تحلیل سه‌تایی‌ها برای تمام زمینه‌ها انجام و مجموع بیشترین شباهت‌ها در زمینه‌های مختلف برای مؤلفه‌ها مطرح می‌شود. بحث در این زمینه طولانی و نیازمند بررسی منابع بیشتری است (Parrotta & Trospier, 2012).

۴- پرسش‌نامه (Questionnaire)

منظور از پرسش‌نامه، روشی از جمع‌آوری اطلاعات است که در آن پرسش‌های مشخصی در قالب فرم‌های استاندارد از مردم محلی پرسیده می‌شود و آنها پاسخ خود را به صورت مکتوب بیان می‌کنند (سنجایی، ۱۳۹۰). این روش در بررسی‌های TFRK به صورت خیلی محدود کاربرد دارد. از یک سو، حساسیت‌های موجود در بررسی‌های TFRK و از سوی دیگر امکان وجود مردم محلی بی‌سواد، چنین روشی را با محدودیت مواجه می‌کند. در موارد محدود از این روش می‌توان برای نظرسنجی برخی معلمان یا افراد باسواد در جامعه محلی استفاده کرد. یکی دیگر از محدودیت‌های پرسش‌نامه برای استفاده در TFRK، موضوع اکتشافی بودن (Exploratory) تحقیقات TFRK و کاربرد محدود پرسش‌نامه در پژوهش‌های اکتشافی است. یکی از موضوعات اصلی پرسش‌نامه‌ها در TFRK، طراحی آن است. منظور از طراحی پرسش‌نامه، ارائه یک ساختار است که می‌تواند شامل مقدمه پرسش‌نامه یا نامه همراه آن، دستورها و راهنمایی‌ها و قسمت اصلی پرسش‌ها باشد. منظور از مقدمه یا نامه همراه پرسش‌نامه، معرفی موضوع و تیم پژوهش، دلیل انتخاب پاسخگویان، حداکثر زمان پاسخگویی و ملاحظه‌های اخلاقی مطرح در افشا نکردن نام پاسخگویان توسط تیم پژوهش است. در قسمت دستورها و راهنمایی‌ها، نحوه تکمیل پرسش‌نامه و پاسخ به پرسش‌ها بیان می‌شود. در نهایت، قسمت اصلی که پرسش‌ها هستند، مطرح می‌شود. این قسمت به جمع‌آوری اطلاعات و نگرش‌سنجی (Attitude measurement) از مردم محلی می‌پردازد. منظور از نگرش، باورها و دیدگاهی است که یک شخص نسبت به درختان، گیاهان، حیوانات، انسان‌ها، پدیده‌ها و غیره دارد.

هم روش‌های مشاهده مشارکتی و هم روش قوم‌نگاری بر زندگی پژوهشگر در کنار جامعه محلی تأکید دارند؛ با این تفاوت که در روش مشاهده مشارکتی بر فعالیت‌های جامعه محلی با اجرای آنها تمرکز می‌شود، اما در قوم‌نگاری روی تمام مسائل به‌ویژه گردآوری اطلاعات فرهنگی و اجتماعی با استفاده از مجموعه‌ای از روش‌ها (مصاحبه، مشاهده مشارکتی و غیره) تمرکز می‌شود.

شکل ۱- مشاهده بدون مشارکت مشاهده کننده در جنگل‌های بانه استان کردستان (عکس از مهدی پورهاشمی)

۵- کارگاه آموزشی (Workshop)

کارگاه‌های آموزشی نیز می‌توانند یکی دیگر از روش‌های گردآوری اطلاعات TFRK باشند. در صورت پذیرش کافی از سوی مردم محلی می‌توان از یک یا تعدادی از افراد محلی که توانایی توضیح دادن عملیات و فعالیت‌های مختلف را دارند، درخواست کرد با برگزاری کارگاه آموزشی، روند و سازوکارهای اجرای فعالیت‌ها را تشریح کنند. حالت مناسب آن است که کارگاه‌ها در عرصه جنگل برگزار شده و شبیه‌سازی عملیات واقعی باشند (Parrotta & Troser, 2012).

۶- قوم‌نگاری (Ethnography research)

یکی دیگر از روش‌های بررسی TFRK روش قوم‌نگاری است. در این روش، پژوهشگران قوم‌نگار نامیده می‌شوند. قوم‌نگاران برای مدتی کنار جوامع محلی زندگی می‌کنند. تلاش می‌کنند همانند آنها صحبت کنند و با فرهنگ و آداب و رسوم آنها کاملاً سازگار شوند. این موضوع سبب خواهد شد یک حس اعتماد از جامعه محلی در فرایند پژوهش پدیدار شود. برخلاف روش‌هایی مانند مشاهده مشارکتی، در این روش تنها فرایندهای کاری بررسی نمی‌شوند، بلکه با مجموعه‌ای از روش‌ها مانند مصاحبه و بررسی اسناد، تمام ویژگی‌های مرتبط با جامعه محلی و معیشت آنها گردآوری می‌شود. قوم‌نگاران از مجموعه‌ای از روش‌های مصاحبه، پرسش‌نامه، صدا و عکس‌برداری، بررسی اسناد و مدارک شفاهی و مکتوب و مشاهده مشارکتی استفاده خواهند کرد. به این ترتیب، می‌توان قوم‌نگاری را یک روش ترکیبی در مطالعه TFRK دانست. در قوم‌نگاری، قوم‌نگاران اطلاعات

ویژگی‌های اقلیمی، اقتصادی، معیشتی، سازمان‌های اجتماعی مردم، مذهبی، سیاسی، آیین‌ها، اعتقادات و باورها، هنر و حتی ادبیات شفاهی و جزئیات و جنبه‌های مختلف زندگی مردم محلی را استخراج می‌کنند (Akpona et al., 2009). با توجه به گستردگی این روش، شاخه‌های مختلفی برای نتایج آن تعریف می‌شود. به عنوان نمونه، گیاه‌قوم‌شناسی یا قوم‌شناسی گیاهی، شاخه‌ای از نتایج بررسی‌های قوم‌نگاری است که فقط به روابط بین جوامع محلی و گیاهان پیرامون آنها می‌پردازد. گیاه‌قوم‌شناسی، مجموعه‌ای از روش‌های کمی و کیفی را به خدمت می‌گیرد تا روابط بین جوامع محلی، تنوع زیستی و فرهنگ جوامع را تحلیل کند (Hoffman & Gallaher, 2007). از این رو، روش قوم‌نگاری می‌تواند در TFRK کاربرد زیادی داشته باشد، زیرا بررسی‌های TFRK با مجموعه‌ای از عامل‌های گیاهی، انسانی، جانوری و پدیده‌های مختلف در ارتباط است که هر یک می‌توانند سهم بسزایی داشته باشند.

جمع‌بندی

در این دیدگاه، مهم‌ترین روش‌های بررسی در دانش سنتی مرتبط با جنگل معرفی شدند. به نظر می‌رسد، زمینه دانش سنتی مرتبط با جنگل (دانش‌های مرتبط با جمع‌آوری محصولات غیرچوبی، دانش‌های مرتبط با حفاظت از تولیدات، چگونگی تلفیق سیستم‌های جنگل و دامپروری و غیره)، زمان و هزینه گردآوری اطلاعات و دقت و کیفیت نتایج به دست آمده از مهم‌ترین معیارهای انتخاب روش

شکل ۲- مصاحبه با مردم محلی در روستای گونبرف، آذربایجان شرقی (عکس از پریسا پناهی)

مسائل و مشکلاتشان است.

منابع

- زند بصیری، م.، ۱۳۹۳. تصمیم‌گیری‌های چندمعیاره و جایگاه آنها در مدیریت منابع طبیعی. انتشارات شاپورخواست، خرم‌آباد، ۲۵۲ صفحه.
- سنجایی، ع.، ۱۳۹۰. روش‌شناسی در علم سیاست و روابط بین‌الملل، انتشارات قومس، تهران، ۵۱۰ صفحه.
- Akpona, H.A., Sogbohossou, E., Sinsin, B., HOUNGNIHIN, R.A., AKPONA, J.D.T. and AKOUEHOU, G., 2009. Botanical gardens as a tool for preserving plant diversity, threatened relic forest and indigenous knowledge on traditional medicine in Benin. In: Parrotta, J.A., Oteng-Yeboah, A., Cobbinah, J., (Eds), *Traditional Forest-Related Knowledge and Sustainable Forest Management in Africa*, Vol. 23, IUFRO World Series, Vienna, pp. 5-13.
- Elbakidze, M. and Angelstam, P., 2007. Implementing sustainable forest management in Ukraine Carpathian Mountains: the role of traditional village systems. *Forest Ecology and Management*, 249: 28-38.
- Ghazanfari, H., Namiranian, M., Sobhani, H. and Mohajer, M.R., 2004. Traditional forest management and its application to encourage public participation for sustainable forest management in the northern Zagros mountain of Kurdistan province, Iran. *Scandinavian Journal of Forest Research*, 19: 65-71.
- Hoffman, B. and Gallaher, T., 2007. Importance indices in ethnobotany. *Ethnobotany Research & Applications*, 5: 201-218.
- Parrotta, J.A. and Trospen, R.L., 2012. *Traditional Forest Related Knowledge, sustainable communities, ecosystems and biocultural diversity*. Springer, 621p.

بررسی در TFRK هستند. در بین روش‌هایی که در این نوشتار معرفی شدند، روش‌هایی مانند CDA که مبتنی بر مصاحبه با جامعه محلی برای کسب اطلاعات از آنها است، در زمان‌هایی که امکان همزیستی پژوهشگران با جامعه محلی وجود ندارد، می‌توانند مورد استفاده قرار گیرند؛ اما نباید فراموش شود که در TFRK باید با جوامع محلی ارتباط داشته و کسب اطلاعات از آنها با استفاده از روش‌هایی که زمان کمی صرف می‌کنند، این احتمال را قوی می‌سازد که چنین داده‌هایی در شرایط نبود اطمینان از نظر اعتماد جامعه محلی به تیم پژوهش ارائه می‌شوند. روش پرسش‌نامه نیز در کسب اطلاعات TFRK کارایی زیادی ندارد. در زمینه برگزاری کارگاه‌ها نیز باید اشاره کرد که چنین اقدامی منوط به هماهنگی زیاد بین تیم پژوهش و جامعه محلی است. در بین روش‌های معرفی شده، روش‌های مشاهده مشارکتی و قوم‌نگاری دارای بیشترین هزینه زمانی برای کسب اطلاعات هستند، اما لازم است بیان شود که از چنین روش‌هایی، اطلاعات باکیفیت‌تری استخراج می‌شود. هم روش‌های مشاهده مشارکتی و هم روش قوم‌نگاری بر زندگی پژوهشگر در کنار جامعه محلی تأکید دارند؛ با این تفاوت که در روش مشاهده مشارکتی بر فعالیت‌های جامعه محلی با اجرای آنها تمرکز می‌شود، اما در قوم‌نگاری روی تمام مسائل به‌ویژه گردآوری اطلاعات فرهنگی و اجتماعی با استفاده از مجموعه‌ای از روش‌ها (مصاحبه، مشاهده مشارکتی و غیره) تمرکز می‌شود. بسته به هدف و زمینه مسئله مورد بحث در TFRK، این دو روش قوی‌ترین روش‌ها در کسب اطلاعات از جامعه محلی در زمینه دانش‌های سنتی مرتبط با جنگل هستند. محور اصلی هر دو روش، سازگاری پژوهشگران با جامعه محلی و اعتمادسازی از راه زندگی در کنار آنها و لمس واقعی